

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Baarn; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken en brieven voor de Redactie gelieve men tot nadere aankondiging te adresseren aan de Uitgevers Oosterbaan & Le Cointre te Goes.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36090.

Abonnement: f 250 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 750 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Uit de Schrift: Na den maaltijd. (Ruth 2: 14-16.) — Kerkelijk Leven: Is de N. S. B. Christelijk? XIV. Het Lectoraat te Kampen. „Eenige Gezangen en Liturgische Formulieren." De Logos asarkos „roeft" den vader van den Logos ensarkos. — Uit de Historie: Het eeuwfeest der Afscheiding. VI. — Perschoouw. — Boekbespreking. — Kerkenieuws.

UIT DE SCHRIFT

Na den maaltijd.

Zoo zat zij neder aan de zijde van de maaiers, en Boaz langde haar geroost koren, en zij at en werd verzadigd, en hield over. Als zij nu opstond om te lezen, zoo gebod Boaz zijn jongens, zeggende: Laat allengskens van de handvullen wat vallen, dat zij het opleze. Ruth 2: 14-16.

Het was voor Ruth wel aangenaam geweest aan den disch van Boaz. Zij kon daar rusten van het vermoeiende werk; vriendelijk had de gastheer zelf haar de spijze gereikt, en zij was uit zijn hand verzadigd geworden. Maar daarna had Boaz het teken gegeven, dat maaltijd en rust voorbij waren; de arbeid wachtte weer, en ook Ruth stond op om opnieuw te gaan aren-lezen.

Eigenlijk zouden we het anders verwacht hebben.

Boaz had Ruth met onderscheiding behandeld. Hij wist ook, dat zij, als Naomi's schoondochter, nog een verarmd familielid van hem was. Wat lag er nu meer voor de hand, dan dat hij, de rijke landheer, haar na den maaltijd met voldoende voorraad naar huis gezonden had, ja, haar gezegd, dat hij ook verder wel voor den nooddrift der twee vrouwen zorgen zou?

Waarom laat hij Ruth dan nog tot aan den avond in gebukte houding op den akker werken, en zelf het brood bijeenzoeken?

Ongetwijfeld is dit van Boaz' kant een blijk zijner fijngevoeligheid; hij zou Ruth door een geschenk kunnen kwetsen; en daarom eert hij haar, door haar de voldoening te geven, dat zij zelf voor zich en Naomi 't brood mag bijeenbrengen. En van 's Heeren zijde ligt daarin de bedoeling, den ernst te beproeven van Ruths voornemen om te blijven bij Israël en Israël's God. Ruth had immers alle armoede kunnen voorkomen door naar Moab terug te keeren. En nu moest de oprechtheid van haar aansluiting aan Gods volk blijken uit haar volharding in den weg des Heeren, ook al bracht die weg strijd en zelfvernederig mede, en al moest zij haar nooddrift vinden door als een arme zich te bukken naar de gevallen aren. Ruth zelf zou daardoor ook geoefend worden in de trouw van haar keuze, en voor zichzelf de bevestiging ontvangen, dat zij niet om aardsch gewin, maar door hooger beginsel geleid, gezegd had: — uw volk is mijn volk, en uw God mijn God.

Daarom moet zij ook na den liefelijken maaltijd weer opstaan tot arbeid.

Wel zorgt Boaz op kiesche wijze, dat zij méér ontvangt dan anders het geval zou zijn. Men moet „allengskens" voor haar wat halmen laten vallen; — geleidelijk en onbemerkt, zoodat Ruth niet inziet, dat het met opzet geschiedt. Doch het wordt haar niet in den schoot geworpen; zij moet arbeiden, en naar elke are opnieuw zich bukken.

Wij mogen hier een vergelijking treffen met Gods doorgaande wijze van handelen in het geestelijk leven.

Wanneer wij van de liefelikheden des Heeren hebben genoten, en de weldaden van Christus met hartelijke verheuging hebben mogen aannemen, — dan moeten we niet meenen nu voortaan van strijd en zorg ontslagen te zijn. Er is arbeid ook na den maaltijd. De groote Boaz laat de Zijnen weer aan het werk gaan. Hij ontvangt hen wel aan de tafel der genade, en geeft hun van Zijne

weldaden te eten en te drinken, maar dan gaat de arbeid weer door. De maaltijd is juist om nieuwe kracht te verkrijgen voor de levenstaak. Hierbeneden ligt de Sabbath nog tusschen twee weken van arbeid in; eerst daarboven is de rust bestendig.

De Christen weet wel, als hij in de gemeenschap met zijn Heiland verkeerd heeft, en uit diens hand heeft mogen eten en drinken, — hoe hij dan soms met vreeze weer tot het leven ingaat. Hij zou wel aan den maaltijd willen blijven. Maar de Meester zendt hem den strijd en den arbeid weer in. En dat doet Hij, evenals bij Ruth, om ons te oefenen in onze blijvende keuze, om onze gehoorzaamheid, onzen ootmoed, en onze volharding in den dienst des Heeren te doen groeien. In dat leven van strijd en heiligmaking, in dat werken op den akker van Christus, moet nog méér dan aan den maaltijd uitkomen, dat een nieuw en heilig beginsel ons drijft, en we oprecht begeeren Christus toe te behooren.

Men zij daarom niet verdrietig als de levendige indrukken wat gaan wijken, en het aangename van 's Heeren nabijheid weer vermindert; als we opnieuw ons bukken moeten om moeizaam enkele aren te lezen, inplaats van vrij en rijk de blijken van Gods gunst uit Zijn hand te ontvangen. Men zij daarover niet verdrietig. Want dat is de gezonde gang van het geestelijk leven. Hier op aarde is de afwisseling, — de arbeid na den maaltijd. Maar die afwisseling is goed. Zij sterkt het heilig beginsel en oefent het leven des geloofs.

En in dezen weg van gehoorzaamheid zullen we ondervinden, dat er in dat gewone, vaak grauwe leven, — op dien akker, die zoo kaal lijkt in tegenstelling met de gevulde tafel, — veel meer valt op te lezen dan we gedacht hadden. Zoo we opmerkzaam zijn, vergaderen we toch „allengskens" heel wat in onzen schoot. Boaz blijft op den akker, al zitten wij niet meer aan zijn tafel. Zijn oog gaat toch over de zijnen. En Hij zorgt, dat er overal korenaren voor hen liggen. De menschen weten van onzen strijd en onze zorg weinig; maar de Heere vergeet Zijne bukkende arbeiders niet. Is het onze begeerte om op den akker van ons leven, in ons gezin, in ons beroep, in de eenzaamheid, op het ziekbed, in den rouw, — den wil des Heeren te volbrengen, en de roeping te volgen die van boven is? Dan ziet Christus ons wel. En dan zullen wij niet omkomen.

U. v. A.

KERKELUK LEVEN

Is de N.S.B. Christelijk? (XIV.)

Onchristelijk humanisme.

Men herinnert het zich: duizenden voor hun radioloestel; de begrafenis van Von Hindenburg. Nationaal-socialistische ensceenering.

Eerst de stem van den dominee, een getrouwe. D.w.z. een den Führer getrouwe. Duitsche liturgie. Genade, en gebed zijn de thema's der rede. Het slot: Onze Vader, die in de hemelen zijt. De zegen, zooals in de kerk gebruikelijk is. Een vaste burcht is onze God.

Een minuut stilte.

Dan de Führer zelf, Adolf Hitler.

Ook hij voert zijn rede tot haar einde: doode veldheer, vaar in het WALHALLA!

Ja, dat was het germaansche heidendom, vlak na het Lutherlied, en het Onze Vader, en den christelijken zegen.

En dan moet men, gelijk ik, groote aanplakbiljetten gezien hebben, verzekering doende, dat Hitler een christelijke politiek voeren wil; of de miserebele weeigheden lezen, die zelfs in Duitschland kerkelijk protest hebben uitgelokt, als men verhaalt, hoe den eenen keer de Führer een bijbel, den anderen keer een roomschen catechismus uit

den zak haalt, als een oud vrouwtje den grooten man vraagt, waar hij toch de kracht uit put, om zoo groote dingen te doen?

Dit Walhalla-heidendom móést hier naar voren komen, in het oogenblik, toen de diplomaat schuiling. Want de nationaal-socialistische keur-looze, wijl van Gods wet vervreemde ras- en traditie-verheerlijking importeert het in het land der reformatie.

Dat syncretisme is het nu, dat ons ook in de N. S. B. tegenstaat.

We hoorden reeds de verzekering van het identiek zijn der N. S. B.-ethiek met de christelijke.

Maar, als we nu even terugzien, en, samenvattend wat reeds behandeld werd, verder lezen, dan stuiten we op de brutaalste uitingen van onvervalscht humanisme en heidendom.

„Door het denken is de mensch bestemd om zijn dierlijkheid tot menschelekheid op te heffen" (III, 10.).

„Redelijk handelen is hetzelfde als zedelijk handelen" (ib.).

Men moet „zich" (denk hier aan het woordje „zich" in de continuïteitsgedachte) ontwikkelen tot geestelijk leven" (God, de wedergeboorte, is weg).

„Geestelijk leeft de mensch eerst in zijn waarheid" (zijn waarheid!) (ib.).

Godsdienst onderdeel van cultuurleven.

„De mensch moet willen zichzelf te zijn"; „de mensch, die wil, is de waarlijk vrije mensch".

Een wils verheerlijking treedt hier op, die de vrijheid niet kent als gebondenheid, naar het Woord, aan de wet van God.

En een valse filosofie der „vrijheid" geeft haar spreken: „vrij is hij, die zich (!) bestemt tot het verwerkelijken van eigen bestemming". „Vrij is men, als men eigen wezen (!), begrepen als het wezen en de algemeene bestemming der menscheid, wil verwerkelijken, d.i., als de individuele wil zijn eigen algemeenheid wil".

Ja wel; maar hier komt de idee-filosofie, met haar hypothese van den „algemeen wil", tot haar hoogmoedigste consequenties.

Hier is een totaal ander klimaat, dan waarin men hooren kan naar de stem, die spreekt: indien de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, dan zult gij waarlijk vrij zijn. Hier hoort ge wéér de tegenwerping: wij zijn vrij, wij hebben nooit iemand gediend, hoe zegt gij dan: gij zult vrij zijn? (Joh. 8).

Terecht spreekt Prof. Anema hier van een balanceren tusschen een onpersoonlijke wet en wetteloze persoonlijkheid. „De ware vrije wil", zoo lezen we verder in de N. S. B.-literatuur, „is de wil, die de eenheid is van den bijzonderen en den algemeenen wil". Maar die algemeene wil, zelf product van de hegeliaansche modulatie der idee-filosofie, is een pure fictie; hij is de werkhypothese, waarmee elke tyran-dictator zijn eigen persoonlijke en clubs-ideeën aan anderen opleggen komt, onder beroep op hun algemeen karakter, dat het ringeloozen der massa door de heidensche of seclarische élite moet helpen aandienen als haar vrijmaking.

En van hieruit wordt nu ook het staatsbegrip duidelijk.

Maar daarover spreken we liever den volgenden keer.

K. S.

Naschrift. Hoewel de copie verleden week vroeger gepost is, dan anders, kwam ze veel later aan. Vandaar, dat verleden week het vervolgartikel ontbrak.

Het Lectoraat te Kampen.

Prof. Grosheide schrijft in N. H. Kbl. in verband met de Theologische School:

Gaan we de Notulen van de Curatorenvergaderingen op den voet na, dan treft ons eerst het afschaffen van het Lectoraat. Wel zal Dr J. J. Esser, die gedurende vele jaren dit lectoraat met eere heeft vervuld, in functie blijven tot 1935, wanneer hij, zoo de Heere wil, den zeventigjarigen leeftijd zal bereiken, maar daarna zal geen nieuwe lector worden benoemd.

Hoewel het niet met zoovele woorden in de Handelingen wordt vermeld, zullen we toch wel niet ver van de waarheid zijn, indien we vermoeden, dat noodzakelijke bezuiniging de reden is van dit besluit. De taak der hoogleeraren zal nu worden verzwakt, althans we hebben niet gelezen, dat de vakken, welke Dr Esser thans onderwijst, na 1935 niet meer zullen worden gegeven. Wel meenen we te weten, dat de colleges in het Nederlandsch, welke Prof. Honig vele jaren gaf, niet worden voortgezet. Hier is dus een kleine schadeloosstelling. Nu de opheffing van het lectoraat noodig was, hebben we er in te berusten. Maar jammer vinden we het toch wel, want we weten uit ervaring, dat een litterator toch de colleges in het Grieksch en Latijn nog weer anders en doorgaans beter geeft dan een theoloog.

Tot zoover prof. Grosheide.

Voor diens opmerking ben ik hem dankbaar.

Want de afschaffing van het lectoraat lijkt me een groot nadeel.

Was het gebleven, dan had zonder te groot financieel offer zijn bevoegdheid kunnen worden uitgebreid; en het gevolg zou geweest zijn, dat een nieuwe last, die thans op de schouders van een der hoogleeraren gelegd is, hem bespaard had kunnen worden.

Als de overtuiging bij mij leefde, dat de afschaffing noodig was, dan zou ik aan prof. Grosheide's opmerking geen woord hebben toegevoegd, maar deze zaak hebben gerangschikt onder de rubriek der dingen, waarover men maar zwijgt.

Maar die overtuiging ontbreekt bij mij.

Het tegendeel ervan leeft wel bij me: ik geloof, dat, als er maar aan de bel getrokken werd, en de menschen maar wisten, wat aan de dingen vastzat, er geld genoeg zou gekomen zijn voor Kampen. Als de kerkelijke pers, die reeds jaren aaneen — wat ik uitnemend vind, en waaraan ik ook medegewerkt heb — de menschen week aan week wakker maakt voor de Vrije Universiteit, eens één honderdste part van de thans aan de V. U. gegeven ruimte voor Kampen had kunnen geven (ik zeg „kunnen”, want ze zou wel degelijk gewild hebben, het is alleen maar niet gevraagd), dan zou deze schade aan Kampen zijn bespaard, en deze verzwarende van den last van het hoogleerarenkorps achterwege zijn gebleven.

Het is te hopen, dat een volgende synode dit besluit herroept, en het lectoraat herstelt met uibrediging van zijn mandaat. Geld is er wel degelijk, als er maar om gevraagd wordt op een doeltreffende wijze. Maar de kerken moeten de dingen weten; en daarom veroorloof ik mij ook, alleen als persman, deze opmerking, welke iedere kerkbode-redacteur óók zou kunnen maken.

K. S.

„Eenige Gezangen en Liturgische Formulieren”.

We ontvingen ter aankondiging in ons blad een exemplaar van de nieuwe handige uitgave, hierboven aangeduid.

Reeds maakten we dadelijk melding van de verschijning van de groote, de standaard-uitgave, bestemd voor preekstoelgebruik.

Maar van deze kleinere zegen we nog.

Ze worde daarom ook opzettelijk hier vermeld. Wie zich voor den eeredienst behoorlijk voorbereiden wil, en „klaar” wil zijn, als een aan Morgen-zang, Avondzang, etc. toegevoegd lied wordt „opgegeven”, zal goed doen, zich deze kleine, zeer handige uitgave, aan te schaffen. Het is een uitgave van de N.V. Uitg. Mij. J. H. Kok, te Kampen, handig formaat, mooie letter, duidelijke druk, oriënteerende inleiding van prof. Hoekstra. Een bijzonderheid, die we zeer toejuichen, is, dat gebruik gemaakt is van den viool-sleutel.

Niet alleen trouwens voor het gezang heeft men dit boekje noodig.

Ook voor het volgen van de liturgische formulieren zal men het in zijn bezit dienen te hebben.

Er wordt nu bij den doop van kinderen, bij het huwelijk, en andere gelegenheden gebruik gemaakt van een verbeterd formulier, en het is goed, dat men onder het lezen de nieuwe variaties in den tekst kan nagaan, om zich over haar beteekenis te beraden. We wezen reeds op het gebed voor den doop, waar een onduidelijke en op onjuiste exegetische berustende uitdrukking vervangen is door den letterlijken tekst der Statenvertaling: „opdat het met Hem begraven worde door den doop in den dood”. De „ondergang” met water is „onderdompeling” geworden.

Ook de vragen, te stellen bij de openbare geloofsbelijdenis, zijn opgenomen; tot nu toe waren die slechts afzonderlijk verkrijgbaar. Een goede winst; nu kan elke catechisant reeds van de eerste jaren af weten, wat hem precies zal gevraagd worden.

Bij 't formulier van den ban worden de teksten der achtereenvolgende openbare „vermaningen” (censuur) afgedrukt. Ook daarvan kunnen velen met vrucht kennis nemen; vooral, om te leeren, dat de derde „vermaning”, de z.g. derde trap der censuur (waarbij men wel te onderscheiden heeft tusschen censuur en censuur, zie prof. Bouwman, Kerkelijke Tucht) nog niet de definitieve afsnijding zelf is.

Evenzoo een officiële aankondiging van de aanvrage van kerkelijke huwelijksbevestiging. Ze is wat minder militair dan de vroegere, die maar in

weinig kerken officieel gebruikt werd: dat men nu maar spreken moest, als men bezwaar had, of anders daarna maar zwijgen moest.

In het huwelijksformulier zelf zijn vrij beteekenisvolle wijzigingen aangebracht; de sombere aanhef is vervangen door een anderen, en de gedachte, die in den ouden aanhef lag opgesloten, is niet eruit gewerkt, maar op een andere, betere plaats, gebracht. De taal is leniger, de opzet ordelijker. En over de inzetting van het huwelijk worden goede, nieuwe gedachten naar voren gebracht. Vooral deze is nuttig, dat het huwelijk geen zaak is, die aan ons goedgevoelen is overgelaten. Aan sommige oudere jongelingen, geeft dit, hopen we, te denken.

„Zoodat we maar zeggen willen”, dat ieder zich de uitgave aanschaffen moet, en dat er twee in den handel gebracht zijn, beide goedkoop, maar de een nóg wat goedkoper dan de andere, de gecarctonneerde.

K. S.

De Logos asarkos „roept” den vader van den Logos ensarkos.

Opmerking vooraf: In vervolg op de behandeling van de hier herhaaldelijk ter sprake gekomen kwestie van „Christus in de heils- en openbaringsgeschiedenis”, en in terugslag op wat over deze zaak onlangs op een vergadering van predikanten in een bespreking van het onderwerp door mij gezegd is, schreef ik voor ons blad onderstaand artikelje. Het was bestemd voor „Uit de Schrift”. Omdat men mij verzocht heeft, in dit blad op de zaak terug te komen, en door een misverstand mijnerzijds deze copie is ingezonden, op een tijdstip, waarin „Uit de Schrift” door één onzer medewerkers verzorgd werd, geef ik thans, teneinde niet te lang te laten wachten met het voldoen aan het geuit verzoek, deze copie in deze rubriek, waarvoor ze eerst niet bestemd was. Men zal dit wel verontschuldigen.

K. S.

En een man worstelde met hem.
Gen. 32: 24.

Reeds vóór de vleeschwording werkt het Woord, de Zoon, de Engel des Heeren. Hij werkt in de openbaring. Hij werkt tot heil. Wij noemen Hem den „Logos asarkos”, d.w.z. het nog niet vleeschgeworden Woord.

Deze Logos asarkos wilde „Logos ensarkos” worden, d.w.z. vleeschgeworden Woord, Woord-in-het-vleesch.

En nu heeft Hij zijn eigen komst in het vleesch voorbereid. De Logos asarkos bereidt den weg voor den Logos ensarkos. Hij doet dat in vele tijden en op vele wijzen: Hij doet dat ook als Hij, de Engel des Heeren, de Engel des Verbonds, als een man met Jakob worstelen gaat aan den Jabbok.

Want die Jakob is aangewezen om te zijn de vader, „zooveel het vleesch aangaat”, van den Logos ensarkos. Zooveel het vleesch aangaat, is die vader van den Logos ensarkos reeds geboren.

En ook is hij reeds wederomgehooren, als hij bij den Jabbok komt.

Maar die Jakob mag het vaderschap van den Logos ensarkos niet verwerven als een zeker lot, dat buiten zijn eigen levenskeus om gaat. Hij moet bewust en geloovend op den messiaanschen weg verkeer. Hij moet niet slechts zooveel het „vleesch aangaat” de vader van den Logos ensarkos zijn, doch ook het geloof en het geloofs-bewustzijn van den vader aller geloovigen bezitten, het geloof van vader Abraham. Zóó wordt hij ook „zooveel den geest aangaat” bekwaamd tot het vaderschap van den Logos ensarkos. En daarom kan hij dit laatste slechts in strijd verwerven. Het vleesch moet bij hem worden ten onder gebracht; hij moet dat weten, want in ambtsverkeer met God, in bewustheid van dienst alleen kan iemand vader worden onder de geloovigen, vader ook van den Logos ensarkos.

Dus worstelt tegen hem de Logos asarkos. Hij neemt de gestalte van een man aan, al is Hij nog niet in het vleesch. En nu strijdt Hij zóó lang tegen den man, die langs wegen van „bloote creatuur” den door het Woord beloofden zegen had willen verwerven, totdat hij enkel smeking en gebeden overhoudt. Dan zal die Jakob hebben ingezien, dat wat het openbaringswoord beloofde, wel komen zal, doch slechts langs eigen wegen komen wil, langs wegen, die niet van het vleesch, doch van den Geest zijn, langs wegen, die geen oog gezien, geen oor gehoord, geen hart bedacht heeft (1 Cor. 2: 9).

En om dien Jakob dáár te brengen, dat hij Israël heelen moge, daarom strijdt de Zoon tegen Jakob, en vóór Israël. Hij werpt zijn vader neer, opdat Hij hem tot het vaderschap roepe en bekwaame. Want de Logos asarkos roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren. Hij roept den vader van den Logos ensarkos alsof hij er was.

Dit is de groote dag van Pniël nu geweest.

Opdat geen vleesch zou roemen voor God.

Opdat het zij, niet uit den werkenden Jakob, doch uit den Israël roependen God.

Want Hij die als Logos asarkos tot alle vleesch kan zeggen: „aanschouw de rots, waaruit gij zijt gehouwen”, — Hij houdt zijn eigen vader, den vader van den Logos ensarkos uit de rots van het eeuwig welbehagen, dat Hij bij zich zelve had, eer de wereld was. Hij roept, hij maakt, hij schept zijn eigen vader. Tot al zijn poorten gaat Hij in met lof, de lof is voor hem zelf en is betamelijk: welke van zijn poorten heeft Hij niet

zelf gebouwd, wien van zijn vaders niet zelf geroepen en verwekt?”

Hij roept de vaders, die er niet zijn, alsof ze waren.

En met zijn broeders doet Hij desgelijks, Hij, de Heere, mijn Ontfermer.

Thomas, Thomas, Jakob, Israël: onze Heere, onze God.

K. S.

UIT DE HISTORIE

Het eeuwfeest der Afschelding.

VI.

Hij, de herder der gemeente, de trouwe catecheet had het door zijn vrouw aangeprezen Kort Begrip zoo lief gekregen en daaraan de voorkeur gegeven boven het groot getal boekjes voor catechetisch onderwijs, en, meer dan een halve eeuw vóór dat Dr A. Kuyper dit zoude doen, waarschuwde De Cock reeds krachtig tegen het gebruik daarvan, terwijl hij het oude catechisatieboekje warm aanpreef. Het tweede boekje, dat voor zijn rekening werd gedrukt was dan de een maand later verschenen nieuwe uitgave van het Kort Begrip. Zijn gewezen academiekennis, haast weiger ik vriend te schrijven, vergat zich zoozeer, dat hij durfde smaden dat al deze en later nog verschenen boekjes hem wel een zoet winstje op zullen hebben gebracht. Deze had het beter kunnen weten! De Cock gaf ze uit voor eigen rekening. Hij deelde ze mild uit; gaf ze haast voor niet of geheel gratis; werd deswege gezocht door ambtenaren der belasting, want de tijd groeide tot haal. Vooral werd de haal wakker geroepen toen de kerkeraad van Ulrum besloot niet langer te wederstaan hen, die den doop vroegen voor hun kroost, dewijl ze geen vrijmoedigheid hadden dat door den eigen predikant te laten doopen, vermits zij niet in gemoede op de tweede doopvraag durfden antwoorden in bevestigenden zin. Vierhuizen dominee, de later zeer begeerde en veel geprezen Du Cloux, was de eerste, die zich over dit doopen beklaagde bij het klassikaal bestuur van Middelstum. Dra herhaalde hij zijn klacht nadrukkelijker en eindelijk ten derden male met sterken aandrang. Ook kwam een gelijkluidende klacht uit de naburige classis van Appingedam. Het klassikaal Bestuur van Middelstum zond een commissie om met Ulrums predikant samen te spreken. Men zegge niet dat deze samenspreking geen gevolgen had, al was het verloop niet naar genoegen van de commissie, die weigerde de samenspreking met gebed te openen, en al evenmin naar wat De Cock zoo gaarne zou hebben gehad. De Cock was niet als een overmoedig jong ijlveraar in onbezonnenheid overgegaan tot het doopen van kinderen uit andere gemeenten. Integendeel, namens den kerkeraad, immers hij was vreemd van wat zweemde naar dominocratie, had hij den bekenden Ds D. Molenaar, den man van het Adres, gevraagd om raad en ook nog geïnformeerd naar tuchttoefening. Hoewel het antwoord Ulrums kerkeraad niet bevredigde, haastte deze zich niet lichtvaardig een dergelijk verzoek in te willigen. Hij werd daar toe als het ware gedwongen door een broeder uit Uithuizen, die hem de consequentie voorhield voortvloeiende uit een prediking op een Zondagmiddag door De Cock gehouden. Wat begreep men weinig het werk Gods door den Heere in De Cock gewrocht! Ook Hofstede bleek hem niet genoeg te kennen. Deze vreesde dat De Cock niet opgewassen was tegen de meer orthodoxe strooming in de gemeente van Ulrum, dat hij zich daardoor had laten medevoeren, het stuur kwijt was geworden, en leiding verloren en uit de hand gegeven en aldus een geleide was geworden, in stede van de leider der gemeente te zijn. Hofstede begeeft zich naar Ulrum. De Cock geeft hoog op van Van Zuylen's geschriftjes. De Groot heeft daartegen ernstige bedenkingen en keert teleurgesteld terug. Een correspondentie volgt. De vroegere studiegenooten komen verder van elkander te staan; zij zijn mannen van een anderen geest. Nog eens bezoekt De Cock De Groot, echter nu de eerste om, kon het zijn, den laatste terug te roepen van de dwaling zijner wegen. In dit alles is niets dat een schaduw werpt op beider karakter, hoewel reeds nu blijken kan voor den niet-vooringenomenen, dat De Cock van een edeler geest is dan Hofstede. Hofstede verdenkt De Cock van eigenliefde, een eigenliefde die niet tot roem van Hofstede's nagedachtenis maar al te duidelijk blijkt zal uit des hoogleeraars handelen, schrijven en ageeren tegen De Cock en zijn medestanders. Niet De Cock behoeft het oordeel te vreezen van de vierschaar die zich zal zetten en reeds meer dan eens gezeten heeft ten gerichte om de daden en woorden in deze geschiedenis tusschen de beide vroegere vrienden te wegen.

Hofstede de Groots naam gaat klinken, zijn invloed winnen, zijn geestverwanten nemen toe in getal en durf, en met dit alles wast de weerzin tegen De Cocks actie en groeit de haat tegen zijn persoon.

De Cock, m
drang te ge
collega's niet
van de Class
te overbluff
heid; men da
heid meent,
door oudere
den ter har
volgt op on
een predikan
van Uithuize
heim Reddin
werkje, iede
meerden te
smaadden
smartelijk
en in zijn op
gekrekt. Ze
tegen hen? M
ik moet dat
ik, mogen ha
ter plaatse v
vergadering
vers aangek
schriftelijk
ontkend. To
nemen en c
deze beide
geen hij de
verschenen
reformee
reformee
Vooral in
schriftje on
alle dorpen
lagen en kr
gesproken. S
lucht, de da
den, de faa
cien van h
Thelwalls o
Enige redd
hebben geen
geen gewe
liefde doen
der luid, st
met tandeng
naar deze w
liberale sch
hoogwaardig
wijze; sche
onwettheite
veroordeelen
te hinderen
voor het C
vergadering
kerkeraad
In 't Waters
over de za
en onderwi
Redenen te
Vooruit, ha
nadert! Goe
leeraar: die
een wijze, is
Sluit den m
veroordeeld
onbepaalde
met veroorc
is raak! VI
mond houd
den! Hij om
nen en zal
ving van d
Gehaat niet
om den too
werd hij ze
partijders,
de gereform
lasteraars t
te klagen. W
moet hij ste
Op alle
machten sp
lasting mee
te zijn van
ontduiking
eerste uitga
Begrip, ver
die er naar
den den k
vermeerder
schonken, b
beschikbaar
doch tot ve
ontsiering
ken werde
daarvoor in
naders wel
Duin van
heusch ant
Nu petitie
lijk zijn d
raad gezon
sacra zich
wendden z
tot den go